

I anledning af
overlæge
Christian Koch's død

1 · 2004

FEBRUAR

Mindeord af Hanne Tybkjær sekretariatschef, Cystisk Fibrose-foreningen

I stor sorg måtte Cystisk Fibrose-foreningen mandag den 16. februar sende den tragiske besked til CF-familierne, at Christian Koch, elsket og afholdt overlæge på det danske center for cystisk fibrose på Rigshospitalet, døde søndag aften den 15. februar, kun 67 år gammel.

Uden forudgående sygdom blev Christian Koch søndag morgen ramt af en hjerneblødning, og kl. 22 døde han stille og roligt på Rigshospitalet med familien omkring sig. I Christians ånd, som hans hustru Britta Koch udtrykte det, gav familien tilladelse til organdonation.

Ord er fattige – alle er i chok, tårene er mange, sorgen er stor, ingen fatter, hvad der er sket. I timerne siden har CF-patientfamilierne givet CF-foreningen talrige tilkendegivelser om den sorg, de gennemlever. Ikke blot har de mistet lægen, der behandlede familiens barn – eller den voksne CF-patient sin læge med ekspertise i behandlingen af CF-sygdommen. De har, store som små, også mistet en kær ven, der – uanset hvor travlt der kan være på nutidens hospitaler – altid fandt tid og ro til at lukke døren og lytte til, tale med, den enkelte.

Ikke kun patienterne, men også alle andre i Christian Koch's nærhed nød godt af hans næsten grænseløse omsorg for sine medmennesker. Altid parat til at hjælpe, men selv yderst beskeden, undgik helst at

ulejlige andre. Jeg og CF-foreningen brugte flittigt Christian Koch's store hjælpsomhed. Generøst delte han ud af sin viden og kunnen og satte derved os i stand til at arbejde for CF-patienterne. 'Misbrugte' er derfor nok nærmere ordet, – trukket i fra alle sider.

Takket være Christian Koch's intellekt og fremragende videnskabelige evner er forholdene for CF-patienter bedret betragteligt gennem de næsten 25 år, han har arbejdet for og med cystisk fibrose, og ikke kun i Danmark men verden rundt var der bud efter hans medvirken. Kondolencer strømmer i disse timer ind fra alle verdenshjørner, mens vi prøver at erkende, at vi alle på hvert vort felt skal arbejde videre for CF-patienterne uden Christians hjælp. Principper og rammer for behandling af CF lever videre, for på fornemste vis har Christian Koch forvaltet og forøget den arv, han i 1982 overtog efter CF-Centrets grundlægger Erhard Winge Flensborg. Nu skal CF-Center RH's stab føre Christian Koch's enestående videnskabelige arv videre.

Men i disse timer går tankerne først og fremmest til Christian Koch's hustru, Britta Koch, til de tre børn Pernille, Mads og Anders samt svigerbørn og 7 børnebørn. De har alt, alt for tidligt mistet et elsket familiemedlem, som i årevis har haft sine tanker rettet mod danske CF-patienters ve og vel.

Æret være Christian Koch's minde.

Mindeord af

Professor, overlæge, dr.med. Niels Høiby,
Afdelingslæge, dr.med. Tacjana Pressler,
Afdelingslæge, dr.med. Peter Steen Pedersen og
Klinikchef, overlæge, dr.med. Karen Vitting Andersen,
Center for Cystisk Fibrose, Juliane Marie Centret, Rigshospitalet

Overlæge, dr.med. Christian Koch er pludselig død midt i sin karrieres højdepunkt som leder af Det Danske Cystisk Fibrose Center på Rigshospitalet siden 1982.

Christian Koch blev født den 7. oktober 1936 som søn af den navnkundige departementschef Hans Henrik Koch. Han blev læge i 1963 og specialiserede sig hurtigt i børnesygdomme. Han tilbragte et år som forsker i USA på børnehospitalet i Pittsburgh og vendte derefter tilbage til starten af sin strålende karriere som børnelæge i København. På det daværende Blegdamsvej Hospital's epidemiafdeling udførte han den første knoglemarvstransplantation i Skandinavien, og han gennemførte banebrydende studier over de hvide blodlegemes evne til at dræbe bakterier, som førte til oprettelsen af et laboratorium for sådanne undersøgelser på Rigshospitalets klinisk mikrobiologiske afdeling.

Han blev ansat som 1. reservelæge på Rigshospitalets børneafdeling TG, som var center for cystisk fibrose patienter i Danmark, og efterfulgte i 1982 overlæge, dr.med. E. Winge Flensborg som chef for afdelingen. Med smittende ildhu og energi førte han dette center frem dets internationale førerposition igennem de

næste godt 20 år, hvor der udgik en strøm af videnskabelige arbejder fra hans afdeling, som førte til, at de behandlingsprincipper, der blev indført på afdelingen, blev international standard.

Samtidig med denne imponerende indsats var han den enkelte patients bedste læge og påtog sig på denne måde også meget store byrder, som vakte stor respekt og beundring hos kolleger, patienter og pårørende.

Christian Koch var et meget beskedent menneske, med meget fine menneskelige egenskaber, og selv om der blev trukket store vekslere på hans energi og dygtighed, både nationalt og internationalt, var han altid præget af dyb menneskelig forståelse for andres forhold og problemer.

Christian Koch's livsværk, Det Danske Cystisk Fibrose Center på Rigshospitalet, skal nu videreføres af andre, for hvem han altid vil være en ledestjerne. Vore tanker og medfølelse går til hans hustru Britta og hans børn og børnebørn.

Æret være hans minde.

Kondolencer

**Dr Carlo Castellani, Cystic Fibrosis Centre,
Verona, Italy**

I am so sorry.
He was a good person, and a friend.
We will miss him.
I had asked him to speak next October in
Palermo, at the Italian CF Conference, and he
had agreed. The conference language is Italian,
so I had written to him that I would ask the
other speakers of the session to use slides in English,
in order to make it easier for him to understand.
On Friday he wrote back that it was not necessary
to bother the other speakers, and he would try to
manage by means of his old studies in Latin.
That was so typical of him, caring for the others,
and being nice.
He will be remembered.

Carlo
.....

Michala Daimar, CF-mor:

Kære Hanne
Jeg har nu siddet og stirret på din email i flere
minutter.
Jeg er helt uden ord. For os var Christian nærmest
udødelig. Som du skriver så er det et chok.
Jeg er dog glad for, at vi har fået besked nu, for vi
skal til kontrol i morgen, og jeg foretrækker at
fortælle Amira det hjemme (for hun elskede – som
vist alle “Christians” børn – ham højt), men er nået
alderen, hvor man ikke altid vil vise det offentligt.
Fred være med ham.

Dr. Marie Johannesson, CF Center Uppsala, Sverige

How terrible that Christian is not any longer with us.
The only comfort is that we got the opportunity to
spend wonderful time with him in Killarney last
weekend.

Love Marie
.....

**Prof. Dr. med. Martin H. Schöni,
Chefarzt ambulante Pädiatrie, Universitäts-
Kinderklinik, CH-3010 Bern**

Really sad message to all of us. Our thoughts are
with his family and the Danish CF Association and
with a big number of patients.

*Martin
and Dr. Anna Ruedeberg, Berne*
.....

Lone Kristensen, CF-patient

Neeeejjjjj !!!!
Det kan ikke passe. Christian er der altid.
Ham kan vi over hovedet ikke undvære.
Vi skylder ham alt. Han har brugt hele sit liv på
Cystisk Fibrose.
Han kan da ikke bare pludselig dø i mellem
hænderne på os. Hvad er det for en verden, vi lever
i????
Ikke Christian, ikke Christian. Han var alt for ung til
at dø nu. Om femten, tyve år måske, men ikke nu.
Jeg ved ikke, hvad jeg skal skrive mere, jeg mangler
ord.

**Dr. Harry Heijermann, Ziekenhuis Leyenburg,
Den Haag, the Netherlands**

What a terrible loss. My thoughts go to Christian's
wife and his children who have lost a wonderful
husband and father.
We all have known Christian as a very good friend
who had always a warm word for everyone. ECFS
(European CF Society) will never be the same!
It is not possible to say in a few words what he has
done for CF worldwide and especially Denmark. His
patients will miss a dedicated doctor who has parti-
cipated in so many new treatment strategies that
have improved their duration and quality of life.
Christian, we will all miss you!

Harry
.....

Annegrete Simonsen, CF-mor

Kære Hanne, Har lige læst din mail.
Det var dog forfærdeligt. Sikken et stort savn.
Mine tanker går tilbage til for 15 år siden, hvor
Christian var en god støtte og hjælp for os.
Jeg kan kun sige ... et KÆMPE savn.
Jeg kondolerer familien.

Annegrete

Dr. Klara Holics and the Hungarian CF Association

Dear Hanne!
I can hardly believe the news about dr Koch! One
week ago he was the best humoured colleague at the
party in Killernay!
We express our regret and sympathy to the Danish
Association and the family of dr Koch!

**Dr Henry Ryley,
Dept of Medical Microbiology, UWCM, Cardiff
CF14 4XN, UK**

I was deeply saddened to hear the news about
Christian. He was a gentle man who will be deeply
missed by all who knew him. The CF community
has lost a deeply caring physician and we have lost a
good friend.

Henry

Annegrete Kofoed, CF-mor

Kære Hanne
Det er med sorg, vi erfarer, at Christian Koch er
død.
Det er ganske ufatteligt, at han, der var så fuld af liv
og virke for alle vores børn, så pludseligt og uden
varsel er død.
Vi var til konsultation hos ham mandag d. 9 feb.,
hvor han som sædvanlig var venlig og engageret,
lyttede og undersøgte Elisabeth.
Vi har pga. Elisabeths lange sygeperiode i efteråret
haft meget med Christian at gøre, og lært ham at
kende som en stor kapacitet, både hvad angår CF
men også som medmenneske.
Hans død vil efterlade et stort savn hos os alle, og
mest hos hans familie, som vi tænker meget på.

Elisabeth og Annegrete Kofoed med familie.

**Dr. Stojka Fustik,
Pediatric Clinic, Macedonian CF Center, Skopje,
Macedonia**

Dear Hanne and all colleagues in Danish CF
Association.
Please express my condolence to Dr. Koch's family
and the Danish CF Center.
I was honoured to know his generous personality
during my stay in Danish CF Center last year.
With his death we all lost a good friend and
collaborator.

**Professor Jean-Jacques Cassiman
Arthur Bax and Anna Vanluffelen chair of Human
Genetics
Center for Human Genetics/ Centrum Menselijke
Erfelijkheid, Campus Gasthuisberg
B-3000 Leuven**

The CF community loses a warm, honest,
friendly, highly dedicated and always available
colleague and friend. We are extremely grateful to
have known him and benefited from his advice.
Our sincere condolences to his family and friends.

**Professor m Rawashdeh, President, Jordan CF
Association**

Dear Hanne,
Sorry to hear this. We have all lost a sincere friend
and a dedicated person. Will you please accept my
condolences and extend them to Britta and the
Danish CF Association.

Riksförbundet Cystisk Fibros, Sverige

Kära Hanne! Vi sörjer med Dig och med alla som
drabbats av Christian Kochs plötsliga bortgång!
Ord är fattiga. Kan ana hur förfärligt tungt det
känns efter alla år Du och Christian samarbetat.
Och skapat en så bra vård för CF-patienterna i
Danmark.
När jag i morse fick det engelska meddelandet vida-
rebefordrade jag det genast till våra centralledare.
Alla är så bestörta. Han var en mycket avhållen
person.
Jag känner med Dig och jag ber om mina häls-
ningar också till Erik.

Varma hälsningar
Gerd Teljer

George I. Pearson
Association Administrator, The South African CF Association

The South African CF Association wish to pass on our sincere condolences to the family of Dr. C. Koch and to the Danish CF community.

Peter Garred, Chief Physician, MD, DMSc,
Tissue Typing Laboratory-7631, Department of Clinical Immunology, Rigshospitalet

Dette er forfærdeligt. Jeg satte Christian utroligt højt.

Beate Bejlegaard, CF-patient

Hej Hanne, Tak for dit meget triste brev. Jeg fik det allerede at vide i går, da jeg blev indlagt, og jeg tror faktisk ikke, det er sunket helt ind endnu. Det er jo svært at rumme og svært måske lige at bevare optimismen rent egoistisk set. Det bliver svært at løfte efter Christian. På det personlige plan er det jo også et kæmpe tab for mange af os. Det er svært at fatte det. Christian har altid betydet noget helt specielt for mig. Han har altid været der for mig.

Jacquelin Noordhoek, Dutch CF Organisation

Dear Hanne, On behalf of the Dutch CF Organization, I wish you strength and courage to take the loss you just experienced. We offer our condolences to the CF community and the family of doctor Koch. How very sad. His efforts and good works in the area of Cystic Fibrosis will always be remembered.

Claus Bender, CF-far

Kære Hanne ! Vi er lige blevet informeret om Christians død og er nærmest lammede. I vores øjne kan han aldrig erstattes, og alt virker uoverskueligt. Vi så ham sidste tirsdag i fuldt vigør, som altid. Jeg sagde engang til ham, at vi frygtede den dag, hvor han gik på pension. Christian svarede med sit underfundige smil: "Overlæger går ikke på pension, de sygner stille hen". Respekt for et stort og godt menneske, som vi vil savne resten af vores liv. Om ham kan man med rette sige, at han gjorde en forskel – en stor forskel.

Pavla Valentová, Czech Republic CF Association

Dear friends,
We are very sorry about it. we know, how is it important to have a good doctor in our CF community, who is also a good man and how hard is to loose such people.
We will think about you in your sadness and about Dr. Koch. May he rest in peace.

Dr. Manuel Rojo, President CCFQ. (Cuban CF Commission)

Dear Sirs: I have just received notice of the death of Dr. Christian Koch, Head of the Copenhagen CF Center, who passed away recently. On behalf of the Cuban Commission of Cystic Fibrosis and myself please receive our deepest condolences for this unfortunate loss. Please, let his family and the Danish Cystic Fibrosis Community know of our sorrow.

Yours sincerely,
Dr. Manuel Rojo

Dr. Anna Rüdeberg and Claes Rüdeberg, CH-3084 Wabern, Schweiz

Dear Hanne, It is very sad to hear that Christian passed away. Claes and I, having met him several times in Switzerland and in Italy, want to express our deeply felt condolence to you, Niels Höiby and to the whole Danish CF Family. Christian was a wonderful teacher, and one of the most friendly and human colleagues.

Kindest regards,
Yours truly, Anna

Nanna og Reno, CF-forældre

Vi er dybt rystede og meget meget kede af at måtte høre, at Christian er død. Hvordan kan sådan et sprudlende og livsglad menneske dog dø så pludseligt? Det forekommer helt uvirkeligt, men det er jo desværre den virkelighed, vi alle må vænne os til nu – på én eller anden måde. Det eneste positive man kan se i alt dette er, at Christian ikke led, og at han fik et liv fyldt med det, han brændte for. Alt dette betyder dog så lidt, nu hvor savnet og sorgen er så stor.

I dyb sorg
Celine, Emilia, Reno og Nanna

Dorte Hald, CF-patient

Det er med dyb sorg, at vi modtager meddelelsen om Christian Kochs død. Der findes ingen ord for det, der så pludselig er sket!

Mange sørgelige hilsner fra Dorte Hald og familie

.....

Mona Lund, CF-mor

Det var et chok at høre om Christians død. Tænk alle de år vi har kendt ham. Det er helt ufatteligt, at han ikke er mere, men han vil altid være i vores hjerter. Han har gjort så meget for vores børn. Der var jo længe imellem, at jeg hilste på Christian efterhånden, men sidst jeg var med på Riget – i september – hilste jeg på ham, og selv om han ikke så os så tit, så vidste han, hvem vi var og var altid klar til en snak på gangen. Sådant en dejlig og rar mand – det bliver et savn, og nok ikke mindst for jer, som har haft så meget at gøre med Christian. Vores datter Jane er også rystet over det. Hun kendte ham jo som en dejlig rar "hønefar", som altid var til for CF'erne. Det er også Christian, der tit har sagt til Jane: Du har det for godt – du er vist fejlagnostiseret! Det er en bemærkning, vi har hørt tit, og vi vidste, at det var fordi han var tilfreds med hende, og han vidste, at vi kunne tåle at høre det, og tage det som det sjovt, han gerne ville lave for at gøre de trælse kontroller lidt mere farverige, men det har da trøstet os mange gange.

Kærlig hilsen Mona

.....

Læge Marianne Skov

Christian havde så stort og rummeligt et hjerte – var een af de bedste læger, jeg nogensinde har mødt – og med den højeste moral for sig selv og andre. Det er et stort tab for alle os, der har haft æren af at kende ham.

.....

CF-familien Rune, Aase og Bent Saugmann-Andersen

Det var et forfærdelig trist brev. Umuligt at forstå. Der bliver tomt.

*Kærligt knus fra
Rune, Bent og Aase*

.....

Kirsten Lund, 27 år, folkeskolelærer og CF-patient

Christian Koch er død – NEEJ det er ikke rigtigt! Brevet fra Hanne Tybkjær chokerede mig så meget, at jeg ikke kunne holde tårerne tilbage. Jeg troede ikke, man kunne græde sådan over en læges død. Men Christian var ikke bare en læge. Han var et menneske, som var med lige fra begyndelsen af mit liv med CF. Han lærte mig så godt at kende, at han kunne aflæse min tilstand og mit humør uden at spørge om noget.

Nu hvor han pludselig er væk, går det op for mig, hvor meget han betød for mig. Han styrkede og motiverede mig, han opmuntrede mig, når det var nødvendigt, og spurgte til min tilværelse generelt. Han bekymrede sig på mine vegne, og det gjorde han for alle sine patienter, er jeg sikker på – han ville at jeg havde det godt.

Han fortalte mig, at han ville passe min behandling for mig, hvis det ellers havde været en mulighed. I forbindelse med en medicinkur fik jeg oven i købet hans private telefonnummer, fordi jeg skulle ringe til ham om aftenen og fortælle, om jeg havde det godt. Han fik mig til at føle, at jeg ikke blot var CF-patient nr. 201, men at jeg var Kirsten ovre fra Vestjylland, som han skulle passe på og holde øje med.

Med respekt for de andre uundværlige CF-læger har ingen nogensinde haft den dybfølte interesse for mit helbred, som Christian viste. Jeg føler, at Christian var den, der formidlede mit håb om en bedre behandling gennem sin årelange deltagelse i mange sammenhænge, som drejede sig om Cystisk Fibrose. Det bliver hårdt at skulle undvære ham, og jeg vil som CF-patient føle det som et stort savn, at Christian ikke længere er med os i kampen mod Cystisk Fibrose.

Jeg sender hermed en hilsen til alle på CF-Center-RH og til Christians familie.

.....

Nathalie Fasting Erichsen, CF-patient

Kære Hanne – Et dejligt og kært menneske er alt for tidligt taget fra os. Jeg tror, at jeg taler på alles vegne, når jeg siger, at vi bare ikke kan undvære Christian.

Selv har jeg altid respekteret Christian højt, og han var altid parat med en sød og sjov bemærkning, især når man havde brug for det – det vil jeg virkelig savne!

Som du selv skriver, er det ganske ufatteligt, og man mangler ord – hvor er livet uretfærdigt!!!!

.....

CF-mor Luisa Dotti
på vegne af familien Luisa, Viggo og Tommy Dotti

Til CF-foreningen og CF-Centrets personale
 Det er med stor sorg, at vi har hørt om Christian Kochs død. Vi føler med jer, og vi har mistet en pragtfuld læge og et enestående menneske. For os er det som at have mistet en kære ven.

Jeg kan huske første gang, vi kom på CF-Centret, hvor jeg mødte Christian. Han prøvede at forklare mig, en chokeret og bange mor til et lille barn med CF, at der var gode chance for, at mit barn kunne leve et godt liv! Det hele på engelsk, for jeg talte ikke dansk den gang, og med hjælp af hans vidunderlige sygeplejerske. Det var for mig en stor lettelse at møde en læge, der havde respekt og forståelse for vores følelser, og som brugte meget af sin tid til at trøste os og forklare en masse ting!

Vi vil altid huske ham, som han var på CF-Centret og på Fåborg-kurserne. Altid med sit venlige smil, altid imødekommende og klar til at snakke med børnene og forældrene.

Vore tanker gå til hans familie, kollegaer og CF-Centrets personale i denne svære tid
 Farvel Christian og tak for alt, du har givet til os!
 Æret være dit minde.

.....

Njörður Helgason, CF Iceland

Sad message to all of us. All our thoughts from Iceland are with his family, all his patients and the Danish CF Association.

We will remind him as one of the CF doctors who helped us to understand CF better, and one of all the people in the CF world who always helped us if we wanted information about CF or help.
 His memory will be in our mind.

.....

Mette Jensen, CF-mor

Det er med stor sorg, at vi erfarer, at Christian Koch er borte – for altid.

Han var et stort menneske med et varmt hjerte. Han gjorde virkelig en forskel.

Vi var til konsultation hos ham den 11. februar, hvor han som sædvanlig var i strålende humør og det gør mig usigelig trist at tænke på, at vi aldrig skal se ham mere.

Vores tanker og medfølelse går til hans hustru, børn og børnebørn.

Med venlig hilsen
 Mette & Emma

.....

Lone Kristensen, CF-patient

Jeg kom lige i tanke om noget mere med Christian: Jeg havde samtale med Christian for 10 dage siden. Han nåede at opleve mig uden ilt efter min transplantation.

I min indlæggelsesperiode på to mdr. på afs. 3144 fik jeg besøg af Christian flere gange. Jeg fortalte ham, at han var den dygtigste af alle læger, jeg kendte, og at hans afdeling var den bedste i hele verden. Og hvis der var vrøvl med mine med-patienter og servicen på afd. 5063, så kunne han med sindsro sende de utilfredse patienter til mig, – så skulle jeg nok fortælle dem noget andet.

Jeg fik rost Christian til skyerne, alt imens han tømte min slikskål, for som han udtrykte det: “Det har du ikke godt af” – med munden fuld af chokolade.

Ak ja, sådan har vi alle vore historier og oplevelser med Christian. Nu er der kun tomrum.

Hver morgen jeg vågner op, tænker jeg: Pyha, sikken en ond drøm jeg har drømt i nat. Nå, men det var kun en drøm, – Christian har det godt og er på RH som vanligt.

Men ak nej. Tænk, at vi er nødt til at acceptere det. Det er stadig ikke til at forstå.

Måske “sindsrobønnen” kan hjælpe os lidt i disse grimme dage.

Hvis man ikke bryder sig om ordet GUD, så brug i stedet navnet Christian:

*Gud giv mig sindsro
 til at acceptere de ting jeg ikke kan ændre,
 mod til at ændre de ting jeg kan.
 Og visdom til at se forskellen.*

.....

Nanna Lund, CF-mor

Lige nu vender vi konstant tilbage til mindesiden og sidder og stirrer på ordene uden helt at fatte noget – men hvor gør billedet af Christian dog ondt! Dét billede fanger ham præcist, som vi alle kendte ham – venlig, imødekommende, smilende, opmærksom og kontaktsskabende.

Det må have været hårdt for familien at dele Christian med CF på den måde gennem alle årene, og når man læser ordene på mindesiden, forstår man ikke, hvordan ét menneske har kunnet rumme så mange – men det gjorde Christian jo, og vi er taknemmelige over at være blandt disse.

Vil I overbringe vores dybtføjte kondolence til Britta Koch og hendes familie.

.....

Helle og Niels Ove Gudmann Hansen, CF-patient med sin hustru

Det er med største sorg, at vi alle modtager meddelelsen om Christian's død. Han har altid vist vores familie den største respekt og vist interesse for os alle som helhed, – ikke kun som "patienten". De bedste hilsner til Christian's familie i denne svære tid.

Han var et stort menneske, som i alle sine år på Riget gjorde en forskel.

.....

Jean Yves Quinio, Président d'Honneur – Le Relais de l'Espoir (Håbets Løb, 2003) Vaincre la Mucoviscidose (French CF Association)

Le décès du docteur Koch me touche beaucoup car j'avais rencontré un homme qui avait la volonté de réussir ce combat contre la "muco" et de faire partager ses idées dans intérêt de TOUS les malades. Transmettez nos condoléances à sa famille et aux membres de son service.

(Jeg er dybt bevæget ved Dr Koch's død. Jeg mødte i København i september 2003 ved starten af Håbets Løb-2003 en mand, som besad viljen til at vinde i kampen mod CF og til at dele sine erfaringer med andre til gavn og glæde for ALLE patienter. Venligst, overbring min inderlige kondolence til hans familie og team.)

.....

Dr. Andreas Reimann, Mukoviszidose e.V., (German CF-Association)

Dear Hanne,
The sad news about Dr.Koch's passing away came to all of us here in the German CF community as a shock. Although I met Dr. Koch only once in person, I obviously recognised immediately after my start here at Mukoviszidose e.V., how instrumental he was to the progress in CF-care. Quite certainly, he was a driver for therapeutic advancement and made the Copenhagen CF Centre a benchmark for excellence in CF-care.

Of course, having lost such a great scientist and doctor alone is already something hard to deal with. I grasped from your mail, however, that he was much more and a true friend for your family and the entire CF-community in Denmark. On behalf of the German CF-Association, please, accept my expressions of condolence and convey them to Dr. Koch's family. Please, give also my regards to Erik.

Kind regards, Andreas

.....

Dorte Hald, CF-patient

Kære Hanne, I går var det endnu ikke gået op for mig endnu, at vi har mistet Christian, selvom jeg har læst brevet om og om igen.

Jeg kommer lige fra kontrol på RH og kan ikke beskrive med ord den tomhed, der var. Jeg rystede i bussen på vej derind over tanken om at skulle møde et CF-personale, der var så knuste over at have mistet en elsket kollega og ven. Min sygdom virkede pludselig så ligegyldig, nu hvor Christian ikke længere er her.

Hvorfor?? Hvordan skal vi komme videre uden ham?? Jeg har aldrig oplevet en sådan tomhed indeni.

Christian har altid interesseret sig for den enkelte patient, og jeg har altid betragtet ham som en slags reservefar, der bare var der for en. Han vil altid være i mit hjerte...

Jeg sender mine varmeste tanker til alt CF-personale og til Christians familie.

.....

Anders Lindblad, MD, The West Swedish CF-centre, Queen Silvia Children's Hospital, 416 85 Göteborg – også på vegne af Dr Birgitta Strandvik

Jag vill bara framföra min og Birgitta's djupa beklagande över Christians snabba bortgång till hans familj och er som han arbetade närmast. Vi tyckte oerhört mycket om Christian. Han var oerhört sympatisk och ödmjuk som människa. Även vårt team som enbart träffade honom vid enstaka tillfällen upplevde honom som en varm person. Jag beundrade dessutom den insats som Christian och det danska CF-teamet har betytt för CF-området med avseende på behandlingen av CF.

*Med varme hälsningar
Anders*

.....

Sanne (CF) og Lis og Niels Nielsen, Odense

Det er med stor sorg, vi har modtaget budskabet om Christian Koch's død.

Det er helt uforståeligt for os, at vi ikke mere skal sidde overfor ham i ambulatoriet.

Vi kommer til at savne hans enorme viden, hans evne til at forstå og leve sig ind i de unge menneskers problemer og hans store overblik. Og hvem skal Sanne nu kalde "svedske"?

Christian var en ildsjæl, han favnede bredt, og vi var altid trygge, når han havde taget en beslutning.

Vi føler med hans familie.

Æret være Christian Koch's minde.

.....

Birgit og Henning Nielsen, forældre til CF-patient Alex H. Nielsen

Det var med stor sorg, vi modtog den triste meddelelse om Christian Kochs død d. 15.2.04. Det var Alex, der overbragt os meddelelsen – han var til månedlig kontrol på RH d. 16 februar, alle var nærmest i choktilstand, det forstår man jo klart. Christian var den første læge, som tog imod os på Rigshospitalet helt tilbage i december 1983, og vi glemmer aldrig hans ord under modtagelsen, hans positive syn på CF. Vi kom fra et lokalt sygehus, hvor der ikke var den helt store viden omkring CF. Men hvor vi dog kom til at se lysere på tilværelsen efter mødet med Christian Koch.

Siden hen har han utallige gange vendt vores tankegang med sine gode viden og positive syn omkring CF.

Tak Christian !

Alex m.familie vil helt sikkert komme til at savne ham ved vores ambulante besøg, men savnet vil være endnu større for venner og kollegaer på afdelingen, og ikke mindst for hans nærmeste familie og pårørende.

Vi vil sammen kæmpe videre for CF – det fortjener Christian Koch.

Hermed vores kondolence til familien.

En voksen CF-patient:

– bad umiddelbart efter bisættelsen CF-foreningen viderebringe flg.:

Tak til Christian Koch's kone for al den tid, vi patienter har fået lov at låne ham.

Prof. Eitan Kerem, Hadassah University Hospital, Israel

Dear Hanne,

I can not stop thinking of Christian. It is hard to believe that he is not with us any more. I wrote him an email an hour before receiving Christine's mail, saying how I enjoyed his excellent talk in Ireland, and how it was nice to see him again.

In addition to the loss to his family, to the CF world, to the European CF Society and to the Danish CF Society, I know that Christian's death is very painful to you. I am writing this letter to express my condolence to you. Christian was a special human being that was respected and being liked by every one who knew him. This is a painful loss to all of us.

Eitan

Per Meland, Leder, The Norwegian Cystic Fibrosis Association (NFCF).

Som den norgesvenn du var, gjemmer vi deg i våre hjerter, og hedrer vi ditt minne med et dikt skrevet av naturmannen og fotografen Jon Østeng Hov:

“Skal hilse fra fjellet, jeg kommer med bud.

Det lyste så herlig der inne.

*På floene vogga myrduna brud,
mens vindene lekte så linne.”*

Vår dypeste kondolanse til familien.

Carl Johan Erichsen, CF-far

Kære alle CF-ere og andre med berøring til CF!

Vi har mistet en unik person med et hjerte af guld og et tag på patienter og pårørende, man skal lede længe efter.

Han har været et ikon for vores datter, som han sikkert har været det for mange. Vores sorg over at have mistet ham er stor, men midt i den synes jeg, det er vigtigt at fastholde ham på nethinden som den prægtige person og læge, han var. Tankerne er mange, hans ånd må leve videre

Med dyb respekt.

Olav-Trond Storrøsten, Leder, Norsk senter for cystisk fibrose

Barnemed. avd., Divisjon Kvinne/Barn, Ullevål universitetssykehus, 0407 Oslo

Vi har med sorg mottatt budskapet om Christian Kochs bortgang. Det har gjort dypt inntrykk på alle ved vårt senter som kjente ham.

Vi lærte Christian å kjenne som et klokt, varmt og velmenende medmenneske. Faglig var han en ener som gjennom CF-senteret i København staket ut kursen for god CF-behandling innen mange fagområder for en hel verden. Hans positive holdning og vilje var viktig for etableringen av det nordisk samarbeide innen CF-forskning som vi nå etterhvert vil høste frukter av. Det var en udelt glede å samarbeide med ham.

Ved vårt senter er vi meget takknemlig for den faglige støtte som han så raust alltid var beredt til å gi oss, og for den positive måte han møtte oss på. Våre tanker går i dag først og fremst til familien, men også til hans pasienter og nære arbeidskolleger.

**Duska and Dorian Tjesic-Drinkovic, University Hospital Centre Zagreb
Dept. of Pediatrics, Salata 4, 10000 Zagreb, Croatia**

Dear friends at the Copenhagen CF Centre. We are filled with sorrow after receiving the sad news about Dr. Christian Koch's death. Good and generous people always leave us too soon, and who for can it be more true if not for Christian? Our vivid memories of Denmark and our visit to the CF center are very powerful and inevitably connected to Christian's personality, so that we feel his passing away as a personal loss as well. We feel privileged that we have had the opportunity to meet him, enjoy his company and learn from him. He made a great impression, being so broad-minded, dedicated to his patients and their well being, warm-hearted and in good spirit. He was simple, nevertheless profound, optimistic, and yet always realistic and altogether a special person: he made the difference.

We wish we could be closer and share grief with all those who loved him. We shall be with you in our thoughts on Friday, when we shall light a candle in his honor, give our respects and say farewell to Christian in our hearts.

We shall always cherish the memory of Christian and we wish you all the strength and love needed to continue without him.

.....

Mia Sixhøi (CF-patient)

Det er med stor sorg i hjertet, at jeg nu sætter mig ned og skriver disse få ord. Det er endnu ikke gået op for mig, vi for altid har mistet vores elskede overlæge Christian Koch. Jeg kan slet ikke beskrive det tomrum, jeg har haft i mig, siden jeg fik beskeden over telefonen om mandagen. Jeg satte mig bare ned, og stortuede, og mine tanker blev ved med at svirre rundt i hovedet på mig, alt imens der var et stort tomrum inde i mig. Jeg har altid betragtet ledelsen som udødelige, men bliver nu nødt til at acceptere, at det er de ikke, og hvad skal vi som CF-patienter nu gøre uden ham. Jeg er så fortvivlet og kan ikke sætte flere ord på, hvordan det er at miste så dejligt og varmt et menneske. Mine tanker og dybeste medfølelse går til Britta Koch og børnene samt børnebørnene. Æret være dit minde, Christian.

Hordur Bergsteinsson M.D., CF clinic, Reykjavik

Dear Hanne and friends in Denmark. We in the CF group here in Iceland are all very sad to hear that Christian Koch has passed away. We ask you to bring his wife and family our most heartfelt condolences. Most of us knew Dr. Christian Koch only as one of the world-leaders in the care of CF patients. I had the pleasure of talking to him twice, 4-5 years ago in Copenhagen and 20 years ago in Paris, at a dinner during CF conference. He seemed to me a man with good humor and great heart, a real Dane.

*Yours,
Hordur Bergsteinsson*

.....

Pernille Galatius (CF-patient)

Jeg genkender så mange af de ord om Christian, der allerede er skrevet af kollegaer, CF-forældre og patienter. Jeg har læst dem igen og igen for måske at finde trøst, forklaring, eller endda et håb om, at verden slet ikke ser ud, som den gør. Min verden er blevet fattigere, mere uoverskuelig, mere usikker. For mig var Christian et sikkert holdepunkt. Et menneske jeg har kendt og holdt af hele mit liv. En jeg altid kunne komme til, en der altid så lige igennem mig. Christian har været der, når det har været værst. Hans styrke og engagement har altid fået mig til at kæmpe. Christian har på mange måder været min familie. Jeg deler jeres sorg.

.....

Dennis Christensen (patient med immundefekt)

Jeg sidder her på mit arbejde, jeg har prøvet at fatte det sørgelige, der er sket de sidste par dage. Jeg har ikke haft kontakt til Christian i det meste af mit voksne liv. Men som barn var det ham, der passede på mig, jeg har ikke CF, men en immundefekt. Det er ikke en overdrivelse at sige, at mine forældre og jeg lagde mit liv i Christians hænder. Som barn var jeg indlagt adskillige gange med mere eller mindre alvorlige infektioner, men så længe Christian styrede slagets gang, var vi alle rolige. Selv nu som voksen har jeg tit tænkt, når lægerne famler rundt i blinde, "gid jeg var blevet på Christians afdeling". Christian var fantastisk.

Eitan Kerem, Head, CF Center, Hadassah University Hospital, Jerusalem, Israel

Dear Tania,
Our heart here in Israel is with you, with the Copenhagen CF Center, and with the Danish CF Society.
Christian was a special man. His contribution to the CF care is enormous and difficult to be listed. But beside that I feel that I lost a friend, a person who I could talk and he would listen, a person who cared, a person I could trust, a person I respected and loved.
Please pass my condolence to Christian's family and to the Copenhagen CF Center.

.....

Aase og Bent Andersen, CF-forældre

Vi har uden tvivl været mange, der har været dybt berørt af den tragiske meddelelse om Christian Kochs død. Hos os gav den i hvert fald et par søvnløse nætter – og mange tårer. Alle vi, der har været tæt på Christian Koch, har uden tvivl hver sine personlige oplevelser og minder, men når man læser denne mindeside, er det klart, at alle føler et meget stort savn. Han fremhæves ofte som **patienternes ven** – det var han helt sikkert, men han var også **forældrenes ven!**
Vores nu 23-årige søn havde en meget svær start på livet, han var indlagt på Riget fra han var ca. 2 måneder til han var ca. 8 måneder – heraf halvdelen af tiden på intensivafdelingen på Blegdamsvej. Christian Koch kom selvfølgelig daglig som læge, men han kom også ofte sent om eftermiddagen / aftenen – sandsynligvis på vej hjem, gående gennem tunnelerne fra Tagensvej. Han spurgte os naturligvis om, hvordan Rune havde det? Men det spurgte vi jo også ham om! Jeg husker da, at han sagde, at ofte vidste forældrene faktisk bedst, hvordan det gik. De kunne tolke de mindste reaktioner fra barnet – “man skal altid lytte til forældrene”. Og det var ikke bare noget, han sagde - han lyttede faktisk, og i en så svær situation er det utrolig værdifuldt, at blive taget seriøst på den måde.
Vi er dybt taknemmelige for at have mødt et menneske som Christian Koch – æret være hans minde.

.....

Erik Wendel, CF-patient

Christian Koch forlod os søndag den 15. februar 2004 efter 25 år i den danske CF-familie.
De, der kun kendte Christian af navn eller måske fra hans indlæg på informationsmøder eller familiekurser, skal vide, at Christian ikke blot var ‘overlæge Christian Koch fra CF-centret på Rigshospitalet’. Christian var det nærmeste, man nogensinde kommer ‘CF-familie’. Cystisk fibrose var i Christians tanker døgnet rundt. CF-patienternes ve og vel var noget af det vigtigste for ham. Christian var engageret i os, sine CF’ere, mere end man kunne drømme om.
Christian var ærlig, reel, oprigtig og altid medfølelse. Christian sagde aldrig ‘nej’. Uanset hvad man bad ham om, så stillede han altid velvilligt op både nationalt og internationalt. Christian var altid parat til at dele sine erfaringer med andre, men var også altid parat til at lytte og søge inspiration til at forbedre behandlingen for sine patienter, – aldrig selvtilfreds med det, der var opnået i dansk CF-behandling. Jeg har flere gange oplevet Christians deltagelse på europæiske og internationale CF-kongresser. Han arbejdede fra tidlig morgen til sen aften – altid i tæt kontakt og dialog med sine kolleger fra hele verden for at få al viden med sig hjem – til os, sine CF’ere.
Christian havde en indre rummelighed, som næppe tåler nogen sammenligning. Christian søgte altid en løsning, der var bedst for alle. Han påtog sig gerne skylden for alle andres fejl, og han var aldrig den, der tog æren for andres arbejde. Christian var til tider næsten for uselvsk.
Nuvel, fra mit arbejde i CF-foreningen har jeg også oplevet Christian temperamentsfuld, når det handlede om det lægefaglige, men Christian gik aldrig efter ‘manden’ – kun ‘bolden’. Han fokuserede konsekvent på fagligheden. Hver gang var det alene et spørgsmål om patienternes bedste. Og Christian nægtede at opgive håbet om behandling for sine patienter, uanset hvor dystert det end måtte se ud. Hver en sten skulle vendes, og hver en mulighed skulle prøves. Christian indstillede først kampen mod CF, når patientens hjerte holdt op med at slå. Jeg har aldrig mødt så fint et menneske som Christian og vil ønske, at jeg i tiden frem får en indre styrke og karakter til at være mere som ham. Christian sagde altid: ‘Hvis man ikke har noget pænt at sige om andre, skal man ikke sige noget’. Det vil jeg huske. Og så vil jeg blot håbe på, at den dag, hvor det er min tur til at forlade denne jord, at jeg så får lov at komme derhen, hvor Christian er nu.

.....

Kondolencer indgået via European Cystic Fibrosis Society (ECFS), hvor Christian Koch var medlem af bestyrelsen:

**Prof. Duncan Geddes, Royal Brompton Hospital,
United Kingdom**

Please pass on my condolences to the family. He was a great man who did an enormous amount for CF.
He leaves behind many, many friends – patients and health care workers alike. We will all continue the fight against CF and try to follow his example.

.....

**Dr. Carlo Castellani, Istituti Ospitalieri di Verona,
Italy**

I am so sorry.
He was a good person, and a friend.
We will miss him.

.....

Dr. Jim Littlewood, Chairman UK CF Trust

We were shocked to hear the very sad news about Christian as my wife and I had so recently been with him at a congenial evening after the recent Irish CF Meeting in Killarney.
I had the great pleasure of visiting Christian, Niels and their team in Denmark for two days in 1997, which confirmed and enhanced my respect and admiration for their work.
The kindness and humanity, which was so obviously an integral part of the Danish approach, was undoubtedly in no small measure attributable to the dedication and character of Christian himself, their clinical leader.
It was a privilege to know Christian and he will be greatly missed by all factions of the worldwide CF community who will always be grateful for his major contribution to the care of people with cystic fibrosis.
All at the UK Cystic Fibrosis Trust extend their deepest sympathy to Christian's family, friends and colleagues.

.....

**Prof. Eitan Kerem, Hadassah University Hospital,
Israel**

I am in shock. Christian was very dear to me. We were working together on the ECFS Registry. I sent him email this morning greeting him for the excellent lecture he gave on CF diabetes in Ireland.
Please send my condolence to Christian's family and to the CF Center in Copenhagen.

.....

Dr. Henry Ryley, University of Cardiff, Wales, UK

I was deeply saddened to hear the news about Christian. He was a gentle man who will be deeply missed all who knew him.
The CF community has lost a deeply caring physician and we have lost a good friend.

.....

Prof. Stuart Elborn, Queens University, Belfast, UK

We have lost a great man and role model from the CF community. This is very sad news.
I will remember the fun we had with him at the Kilarney Board meeting.
I am sure there is much sadness in Denmark.

Stuart

.....

**Mr. Peter Clerihan, Chiron Biopharmaceuticals,
Ireland**

Please accept my deepest condolences and be assured that Christian will be in my thoughts and prayers.
Please convey our heartfelt sympathy to his family on behalf of Patrick Rafferty and myself.

.....

Prof. Jean Navarro, Paris, France

I am distressed of this terrible event, and naturally I want express to the family my sympathy and the testimony of a friend!

Jean Navarro

Prof. Margaret Hodson, Royal Brompton Hospital, London, UK

It was a great shock to receive your sad news. Christian was a wonderful doctor and a great friend. As you know we, at the Brompton, worked closely with Christian on many research projects and the European Registry. I also rang him for advice on occasions when we had difficult management problems with the patients. He always gave wise and thoughtful counsel. It is a tremendous loss to the international cystic fibrosis community, to whom he contributed so much. The survival rate of his patients was an example to us all. We were very sad to hear that Christian had died. We shall all miss him very much but our immediate response was to think of you and his family. Our thoughts and prayers are with you all at this very sad time.

I can think of few people who have contributed so much in their lifetime and have been loved and respected by so many colleagues. We shall be thinking of you all especially on Friday 20 February.

Dr. Andrew Bush, Royal Brompton Hospital, London, UK

I have heard the sad news, and am very sorry. A real giant has left us.

Prof. Sanda Nousia-Arvanitakis, Thessaloniki, Greece

The news about Christian gave me deep sorrow. Cystic Fibrosis has lost a wonderful physician and we have lost a friend.

Dr. Charles Gallagher, St. Vincent's University Hospital, Dublin, Ireland

I would like to convey my sincere sympathy regarding the tragic death of Dr. Koch.

Professor Jean-Jacques Cassiman, Center for Human Genetics, Leuven University, Belgium

The CF community loses a warm, honest, friendly, highly dedicated and always-available colleague and friend. We are extremely grateful to have known him and benefited from his advice. Our sincere condolences to his family and friends.

Ms. Sheila McKenzie, Victoria, Canada

My heart-felt sympathy on your tragic loss. I will always cherish Christian as an outstanding and conscientious doctor, a delightful human being and a friend. I have never known anyone more worthy of a place in Heaven. With deepest respect.

Dr. Marianne Walker, Roche, Switzerland

I am so sad about the tragic news about Christian. This is really a big loss for all of us.

CF team, CF unit, Borås lasarett, Borås, Sweden

We just heard of the death of Christian Koch and want to express our deepest sympathy from the CF unit in Borås. We will miss one of our most knowledgeable co-workers and friend.

Dr. Tyrone Pitt, Central Public Health Laboratory, London, UK

What sad news. Christian Koch will be very much missed.

Prof. John Govan, University Medical School, Dept. of Medical Microbiology, Edinburgh, Scotland UK

I heard the very sad news about Christian yesterday from Jim Littlewood. I am still trying to take it in. His influence on CF was immense and felt far beyond his native land. He was also a very decent and likeable man.

I shall miss his presence at meetings very much – even more so, since I was looking forward to the pleasure of co-chairing with him in Birmingham. I appreciate, however, that this is nothing compared to the huge gap that his sudden death must leave in your lives.

**Dr. Preston Campbell, Cystic Fibrosis Foundation,
USA**

This is very sad news indeed and he will be greatly missed.

.....

**Dr. Claire E Wainwright, Royal Children's Hospital,
Herston Q, Australia**

Dr. Koch was such a well-respected and delightful man. I only met him a couple of times but knew his outstanding work and very well deserved reputation and he was so friendly and kind.

It is not often that one meets someone of his caliber and I am very grateful that I did have the opportunity to meet him. He will be missed by so many people, colleagues, patients, friends and family the world over.

Please pass on my respects and sadness at his death.

.....

Dr. Tim Lee, Leeds Regional Paediatric CF Unit, UK

I was shocked and saddened to hear of Christian Koch's untimely death. He has done such a great work over many years for the cystic fibrosis community.

.....

**Craig Lapin, M.D., Director, Chronic Infant Lung
Disease Program,
Director, Cystic Fibrosis Center, Pediatric
Pulmonary Division, University of Connecticut,
Dept of Pediatrics, Connecticut Children's Medical
Center**

Please convey my deepest condolences to Dr. Koch's family – personal and professional – regarding his loss.

He will be sorely missed as a healer, teacher, and advocate for CF. The few times I was able to hear him speak and his views I counted myself fortunate. My deepest sympathies

Craig

.....

Layout & produktion:
S.C.Sejersens grafisk
Oplag: 2.300 eksemplarer
ISSN 0901-4500

Eftertryk er tilladt,
dog med angivelse af kilden.

CF-bladets redaktion:
Hanne Tybkjær (ansv.)
Erik Wendel

Landsforeningen til Bekæmpelse af
Cystisk Fibrose

Hyrdebakken 246
8800 Viborg

Fax 8667 6666
☎ **8667 4422**

info@cf-dk.org
BG Giro 640 4383

www.cystiskfibrose.dk

Do not stand at my grave and weep;
I am not there. I do not sleep.
I am a thousand winds that blow.
I am the diamond glints on snow.
I am the sunlight on ripened grain.
I am the gentle autumn rain.
When you awaken in the morning's hush
I am the swift uplifting rush
Of quiet birds in circled flight.
I am the soft stars that shine at night.
Do not stand at my grave and cry;
I am not there. I did not die.

Christian Koch blev bisat i Rungsted Kirke fredag den 20. februar 2004.
Anders Koch, familiens ældste søn, holdt en smuk tale ved sin Far's bære
og fremsagde herunder ovenstående digt (Mary Elizabeth Frye, 1932, revised).

*Ord kan ikke udtrykke vores store sorg ved Christians død,
men den varme og sympati vi har mødt, både fra hilsener
og ved personligt fremmøde ved bisættelsen, er en stor støtte.*

Vi sender derfor vor inderligste tak til alle CF-patienter og deres pårørende.

Britta, Anders, Mads og Pernille

“Christian Koch Prisen”

Professor Niels Høiby, Rigshospitalet, foreslog den 18. februar 2004, at der indstiftes en pris til minde om Christian Koch.

Prisen skal gives årligt til en dansk terapeut/læge/sygeplejerske/fysioterapeut (på skift) i form af et beløb på f.eks. Kr. 5.000,- + et dokument.

Kvalifikationerne skal være *humanistisk medmenneskelig indstilling hos en person, som hjælper og opmuntrer vore CF-patienter.*

Prisen gives på skift til CF-centret i København og i Århus efter indstilling fra CF-Lægerådet.

CF-foreningen har omgående taget skridt til indstiftelse af denne pris, og man kan allerede nu bidrage til prisen på en af følgende måder:

Bidrag bedes mærket: Christian Koch Prisen

og kan overføres til CF-foreningens konto i

Danske Bank

Sct. Mathiasgade, DK-8800 Viborg

Reg. nr. 4770, konto nr. 4770 21 41 81

Swift Code: DABADKKK

eller til

Girokonto nr. 6 40 43 83

eller sendes **pr. check** til CF-foreningen, Hyrdebakken 246, DK-8800 Viborg

(CF-foreningens CVRnr.: 4861 2016)